

УДК 336.221:338.43

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*І.В. Коваленко, к.е.н., доц.
Херсонський державний аграрний університет*

The article deals with the taxation of agricultural producers, is defined and systematized specific tax benefits of agricultural enterprises.

В статье рассмотрены вопросы налогообложения сельскохозяйственных производителей, определена и систематизирована специфика налоговых льгот аграрных предприятий.

Вступ. Бюджетна підтримка аграрних підприємств є невід'ємною частиною економічної політики у сфері агропромислового комплексу будь – якої країни. За рівнем забезпеченості нагальних потреб сільськогосподарських підприємств бюджетними коштами можна судити про ступінь розвитку держави. Чим вище рівень економічного, політичного, науково-інтелектуального розвитку країни, тим більше коштів виділяються щорічно центральними органами влади на здійснення різного роду дотацій аграрним підприємствам.

Постановка задачі. Метою статті є вивчення питання оподаткування сільськогосподарських виробників, визначення та систематизація специфіки податкових пільг аграрних підприємств.

Результати. Бюджетна підтримка сільськогосподарських підприємств у Херсонській області носить різний характер. До її складу входять:

1. Підтримка рослинництва.
2. Підтримка тваринництва.
3. Зменшення податкового навантаження.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує підтримка сільськогосподарських виробників у вигляді надання їм податкових пільг, оскільки це дозволяє збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів шляхом легалізації діяльності цих суб'єктів господарювання. До таких заходів можна віднести введення у дію фіксованого сільськогосподарського податку, що працює з 1995 р. і до сьогодні; запровадження спеціального режиму сплати ПДВ; пільги по сплаті транспортного податку; особливий розмір внесків до Пенсійного фонду.

Але спочатку необхідно відмітити, що для аграрних підприємств регіону існує три види системи оподаткування: загальна система зі сплатою податку на прибуток; спрощена система оподаткування зі сплатою єдиного податку (6 % або 10 %); спрощена система зі сплатою фіксованого сільськогосподарського податку, або як його називають інакше ФСП [3]. Кожне аграрне підприємство на свій розсуд може обрати будь-який з вищенаведених видів податкової системи. Але переважна більшість сільськогосподарських виробників регіону є платниками фіксованого сільськогосподарського податку, оскільки він є найбільш сприятливим для них.

Для того, щоб набути статусу платника ФСП, аграрне підприємство, згідно ст. 2 Закону України “Про фіксований сільськогосподарський податок” [3], повинно відповідати трьом критеріям:

1. Підприємство повинно бути сільськогосподарським, що займається виробництвом, переробкою або збутом сільгосппродукції (в т.ч. і фермерські господарства) або рибоводницьким.
2. Сума, отримана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва і продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, повинна перевищувати 75 % загальної суми валового доходу.

3. У підприємств у власності або на умовах оренди повинні знаходитися земельні ділянки сільгосппризначення.

Базою для нарахування ФСП є площа сільськогосподарських угідь, які є власністю або надані в користування, у тому числі знаходяться в оренді.

До переваг системи оподаткування з у платою ФСП можна віднести:

- звільнення від сплати деяких податків і зборів;
- простота ведення обліку і складання звітності;
- сплата внеску до Пенсійного фонду.

До недоліків сплати ФСП слід віднести те, що розмір податку не залежить від результатів господарської діяльності. Це означає, що податок необхідно сплачувати навіть в тому випадку, якщо діяльність підприємства буде збитковою. Але якщо діяльність підприємства високорентабельна, то це можна віднести до переваг.

Для того, щоб отримати повну інформацію про переваги використання фіксованого сільськогосподарського податку, проаналізуємо існуючу систему оподаткування за допомогою таблиці зі зведеними даними (табл. 1).

Таблиця 1

Оподаткування аграрних підприємств за різними видами

№ з/п	Види податку або збору	Система оподаткування	
		Загальна система	ФСП
1.	ПДВ	Так	Так
2.	Податок на прибуток	Так	Ні
3.	Єдиний податок	Ні	Ні
4.	ФСП	Ні	Так
5.	Податок з доходів фізичних осіб	Так	Так
6.	Податок на землю	Так	Ні
7.	Орендна плата за землю комунальної та державної власності	Так	Так
8.	Внески до Пенсійного фонду	Так	Так
9.	Внески на ОДСС по тимчасовій втраті працездатності	Так	Так
10.	Внески на ОДСС на випадок безробіття	Так	Так
11.	Внески на ОДСС від нещасного випадку на виробництві	Так	Так
12.	Збір за забруднення навколишнього природного середовища	Так	Так
13.	Податок з власників транспортних засобів	Так	Так
14.	Акцизний збір	Так	Так
15.	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства	Так	Так
16.	Збір за спеціальне використання природних ресурсів	Так	Ні
17.	Державне мито	Так	Так
18.	Мито	Так	Так
19.	Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг	Так	Так
20.	Плата за патенти	Так	Ні
21.	Податок на промисел	Так	Так
22.	Збір за використання радіочастотного ресурсу	Так	Так
23.	Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок коштів державного бюджету	Так	Ні
24.	Комунальний податок	Так	Ні
25.	Інші місцеві податки та збори	Так	Так

Згідно таблиці 1, перехід аграрних виробників на ФСП дає їм змогу, по-перше, не сплачувати податок на прибуток [1], що, безперечно, є перевагою, оскільки підприємство залишає у своєму розпорядженні частину власного прибутку, яка дорівнює 25 %. Однак, це не стосується сплати авансового внеску по цьому податку при виплаті дивідендів. Враховуючи п. 7.8. цього закону (оподаткування дивідендів) емітент корпоративних прав, який приймає рішення про виплату дивідендів своїм акціонерам, нараховує та вносить до бюджету авансовий

внесок з податку на прибуток у розмірі ставки, встановленої пунктом 10.1 статті 10 цього Закону, нарахованої на суму дивідендів, призначених для виплати, без зменшення суми такої виплати на суму такого податку. Зазначений авансовий внесок вноситься до бюджету до/або одночасно із виплатою дивідендів. У разі виплати дивідендів у формі, відмінній від грошової, базою для нарахування авансового внеску згідно з абзацом першим цього підпункту є вартість такої виплати, розрахована за звичайними цінами.

Обов'язок із нарахування та сплати авансового внеску з цього податку за визначеною пунктом 10.1 статті 10 цього Закону ставкою покладається на будь-якого емітента корпоративних прав, що є резидентом, незалежно від того, чи такий емітент або отримувач дивідендів є платником податку на прибуток або має пільги зі сплати податку на прибуток, надані цим Законом або іншими законодавчими актами, чи у вигляді застосування ставки податку іншої, ніж встановлена пунктом 10.1 статті 10 цього Закону.

Так, наприклад, ТОВ НВФ „Насіння-сервіс” Новоолександрівського району отримало в 2008 р. 894 тис. грн. прибутку на який було нараховано і перераховано до бюджету 15 % або 120 тис. грн. дивідендів; у 2009 р. це склало, відповідно, 2400 тис. грн. і 360 тис. грн.

По-друге, аграрне підприємство – платник ФСП може застосувати у своїй діяльності спеціальний режим оподаткування, згідно якого сума ПДВ [6], що була ним нарахована на вартість здійснених сільськогосподарських товарів (послуг) не підлягає сплаті до бюджету і повністю залишається у розпорядженні такого сільськогосподарського підприємства для відшкодування суми податку, що була нарахована постачальнику на вартість виробничих фондів, а при наявності залишку такої суми податку – для інших виробничих цілей [5]. Тобто розширюються фінансові можливості сільськогосподарського підприємства у частині розпорядження ним своїми коштами на суму, що раніше сплачувалась до бюджету. Також відмінюються умови по використанню цих коштів.

По-третє, щодо сплати податку з власників транспортних засобів, то згідно Закону України “Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів” [2], від сплати цього податку звільняються особи, які згідно із законодавством є платниками фіксованого сільськогосподарського податку, і мають трактори колісні (крім сідельних тягачів) та вантажні автомобілі. Однак, ця норма діяла лише до кінця 2007 р., а починаючи з 01.01.2008 р. були встановлені нові умови пільгового оподаткування аграрних підприємств цим податком. Згідно цих умов тепер лише власники вантажних автомобілів та спеціальної техніки можуть не сплачувати податок з власників транспортних засобів.

По – четверте, сільськогосподарські товаровиробники - платники фіксованого сільськогосподарського податку звільняються від сплати податку на землю [7].

Висновки. Пільгове оподаткування за вищезгаданими податками дає найбільш відчутну економію коштів аграрників. Крім того, зменшити податковий тягар дозволяє розмір внеску до Пенсійного фонду, що нараховується кожним сільськогосподарським підприємством на фонд оплати праці зі спеціальною ставкою. Так, якщо для підприємств, які здійснюють інші види діяльності він існує на рівні 33,2 %, то для аграрних виробництв цей обов'язковий платіж визначається окремо за спеціальною ставкою і складає 26,56 % від нарахованого фонду заробітної плати [4].

Крім вищезазначених пільг, вітчизняне законодавство передбачає ще один випадок, за настання якого обсяги податків, які сплачуються сільськогосподарськими виробниками, можуть бути зменшені. Так, у разі виникнення форс-мажорних обставин (стихійне лихо, дія обставин непереборної сили) по кожному конкретному платнику податку за його клопотанням Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами за погодженням з Міністерством фінансів України та Міністерством аграрної політики України приймається рішення про реструктуризацію (відстрочку) сплати фіксованого

сільськогосподарського податку (за винятком безнадійного податкового боргу, який підлягає списанню відповідно до Закону України “Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами”. Порядок реструктуризації (відстрочки) сплати цього податку визначається центральним податковим органом. При цьому для такого платника податку в наступному податковому році вимоги частин першої та другої статті 2 цього Закону не застосовуються. Важко, також, переоцінити значення відміни строку дії фіксованого сільськогосподарського податку.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” зі змінами та доповненнями № 334/94-ВР, 28.12.1994 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 4. - Ст. 28.
2. Закон України “Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів” № 341, 14.04.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997 р. - № 15. – С. 18-23.
3. Закон України “Про фіксований сільськогосподарський податок” від 17.12.1998 р. № 320-XIV зі змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради. – 1998. - № 88. - Ст. 11.
4. Закон України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” від 15.11.2003 р. № 49-51 // Відомості Верховної Ради України. - 2003 р. - № 56. - Ст. 528.
5. Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України” від 24.06.2004 р. № 1877-IV (зі зм. і доп.) // Відомості Верховної Ради. – 2004. - № 29. - Ст. 381.
6. Закон України “Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2010 років” від 18.01.2001 р. № 2238 (зі зм. і доп.) // Голос України. – 2001. - № 28. – Ст. 15.
7. Закон України “Про плату за землю” № 2535-XII, 03.07.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992 р. - № 38. - Ст. 560.

УДК:338.434

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

А. А. Верзун, к. е. н., в.о. доц.

Львівський національний аграрний університет

The article focuses paid to efficiency of state financial support for agriculture in conditions of limited funding. Proposed steps to improve individual programs of state financial support for domestic agriculture.

В статье основное внимание уделено вопросу эффективности программ государственной финансовой поддержки сельского хозяйства в условиях ограниченного финансирования. Предлагаются шаги по совершенствованию отдельных программ государственной финансовой поддержки отечественного сельского хозяйства.

Вступ. Різке скорочення державного регулювання трансформаційних процесів, переоцінка можливостей ринкового саморегулювання створили ситуацію, коли, за словами академіка І. І. Лукінова, ринкові й державні регулятори спрацювали на прискорення втрати національного товаровиробництва, цінова, податкова і фінансово-кредитна політика держави перетворилася з активного стимулятора проведення ефективних агропродовольчих реформ у могутню руйнівну силу виробничого і ринкового потенціалу [4, с. 48].

Законодавчими актами України закріплена можливість державної підтримки народного господарства. Згідно із Законом України “Про підприємства в Україні”, “у разі збиткової діяльності підприємств держава, якщо вона визнає продукцію цих підприємств суспільно необхідною, може надавати таким підприємствам дотацію, інші пільги” [1].